

→ LIITE 1: Geneven sopimusten ydinsisältö ja peruseriaatteet

- Geneven sopimukset perustuvat ihmiselämän ja ihmisarvon kunnioittamisen periaatteille. Aseellisessa selkkauksessa tietyt ryhmät tarvitsevat erityistä suojelua. Sotatoimia ei saa kohdistaa mihin tahansa.

- Aseellisen selkkauksen osapuolten keskeinen velvoite on eron tekeminen siviilien ja sotilaiden sekä siviili- ja sotilaskohteiden välille eli ns. **erotteluperiaate**. Siviileihin tai siviilikohteisiin ei saa kohdistaa sotilaallista toimintaa. Vaikka väkivallan käyttö on sodissa tietyssä määrin luvallista, sitä on pyrittävä rajoittamaan ja estämään sen kohdistuminen niihin, jotka eivät osallistu sotatoimiin.

- Selkkauksen osapuolia sitoo myös **suhteellisuusperiaate**: Sotilaalliset toimet eivät koskaan saa aiheuttaa suhteetonta haittaa niillä tavoiteltuun hyötyyn nähden. Suhteellisuusperiaate velvoittaa sodan osapuolet mitoittamaan toimenpiteet niiden mahdollisten vaikutusten näkökulmasta.

- **Tasapuolisuuden ja puolueettomuuden** periaatteet: auttamistilanteessa etnisellä taustalla, uskonnolla, yhteiskunnallisella asemalla tai poliittisella vakauksella ei saa olla merkitystä, vaan kaikista on huolehdittava yhtä hyvin.

- Taistelun osapuolten on kunnioitettava taisteluun kykenemättömien (haavoittuneet, sairaat ja vangitut sotilaat) ja vihollisuuksiin osallistumattomien (siviiliväestö, avustustyöntekijät, sotakirjeenvaihtajat) elämää sekä henkistä ja ruumiillista koskemattomuutta.

- Antautuneen tai taisteluun osallistumattoman vihollisen surmaaminen on kielletty.

- Kaikki haavoittuneet ja sairaat on hoidettava.

- Erityistä suojelua nauttivat sotavankien ja haavoittuneiden lisäksi mm. siviiliväestö, lääkintähenkilökunta ja uskonnollinen henkilökunta, väestönsuojeluhenkilökunta, avustusjärjestöjen henkilökunta, sairaalat ja lääkintäkuljetukset, kirkot, kulttuuriomaisuus, sekä avustusjärjestöjen laitokset ja kuljetukset.

- Punainen risti, punainen puolikuu ja punainen kristalli ovat suojamerkkejä. Tämä edellyttää, että suojamerkeillä varustetut rakennukset, liikennevälineet ja henkilöt eivät saa millään tavoin osallistua vihollista vahingoittavaan toimintaan.

- Sotavankien ja vastapuolen valtaan joutuneiden sotilaiden ja siviilien elämää, arvokkuutta, henkilökohtaisia oikeuksia ja vakaumusta tulee kunnioittaa.

Kaikki väkivallanteot ja kostotoimet heitä kohtaan on kielletty. Heillä on oikeus kirjeenvaihtoon perheidensä kanssa sekä oikeus vastaanottaa ulkopuolista apua.

- Kaikkien oikeudelliset perustakeet on turvattava. Ketään ei saa asettaa henkilökohtaisesti vastuuseen teoista, joihin hän ei ole syyllistynyt. Ketään ei saa kiduttaa ruumiillisesti tai henkisesti, rangaista ruumiillisesti tai kohdella julmalla tai alentavalla tavalla.

- Sodankävijällä ei ole oikeutta millä keinoin hyvänsä vahingoittaa vihollista. On kiellettyä käyttää sellaisia taistelumenetelmiä tai erityisen epäinhimillisiä aseita, jotka aiheuttavat tarpeettomia menetyksiä tai kohtuutonta kärsimystä (esimerkiksi myrkykaasut, summittainen pommittaminen, kemialliset aseet).

- Siviiliväestöä ja -kohteita on kaikin tavoin pyrittävä säästämään sotatoimien vaikutuksilta. Siviiliväestön hengissä pysymiselle välttämättömien edellytysten vaarantaminen on kiellettyä (esim. kaivojen, viljavarastojen tuhoaminen). Aseellinen toiminta tulee kohdistaa vain sotilaallisiin kohteisiin.

- Sopimusvaltioiden tulee kunnioittaa sodan sääntöjä siinäkin tapauksessa, että vastapuoli ei ole sopimuspuoli tai ei kunnioita niitä.